

Rewitalizacja obszarów powydobywczych węgla brunatnego, krajobrazy pokopalniane

Zaplanowana na początek października bieżącego roku konferencja kończąca projekt **Razem dla pogranicza Dolny Śląsk – Saksonia** jest dobrą okazją na pierwsze podsumowania i refleksje z prac grupy roboczej *Rewitalizacja obszarów powydobywczych węgla brunatnego, krajobrazy pokopalniane (łącznie z obszarami parkowymi)*, jednej z pięciu działających w ramach tego projektu.

Odkrywkowa eksploatacja kopalni użytecznych, w szczególności wielkoobszarowa odkrywkowa eksploatacja węgla brunatnego, z jednej strony dostarcza cennego surowca wykorzystywanego do produkcji energii, z drugiej powoduje ogromne przekształcenia powierzchni terenu i krajobrazu, przyczynia się do zmiany struktury osadniczej i społecznej oraz wymaga prowadzenia wieloletnich zabiegów rekultywacyjnych, których celem jest ponowne zagospodarowanie terenów pokopalnianych. Obszar pogranicza Dolny Śląsk – Saksonia charakteryzuje występowanie bogatych złóż węgla brunatnego i czynnych kopalń tego surowca (Kopalnia Węgla Brunatnego Turów w powiecie zgorzeleckim) jak również dawnych kopalń, obecnie rekultywowanych i zagospodarowywanych na cele rekreacyjne i inne (jezioro Berzdorf w powiecie Goerlitz). Problemy: planistyczne, środowiskowe, społeczne i inne związane z prowadzoną eksploatacją węgla brunatnego oraz dotyczące sposobów przywrócenia dawnych funkcji terenów pokopalnianych i ich ponownego zagospodarowania stały się głównym obszarem działań naszej kilkunastoosobowej dolnośląsko-saksońskiej grupy roboczej.

W ramach projektu przewidziano cztery kilkudniowe spotkania warsztatowe pracowników administracji, po dwa na Dolnym Śląsku i w Saksonii. Celem tych spotkań było, w pierwszej kolejności, wzajemne poznanie – odmiennych - struktur i procedur administracyjnych w zakresie gospodarowania zasobami surowców mineralnych oraz działalności górniczej w obu regionach. W trakcie następnych, wymiana doświadczeń oraz zidentyfikowanie wspólnych problemów i potrzeb w obszarze transgranicznym a na tej podstawie określenie możliwych wspólnych działań i zamierzeń. Efektem prac grupy roboczej, przy udziale zapraszanych na warsztaty ekspertów i specjalistów (m.in. z Politechniki Wrocławskiej, Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, PGE GiEK S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów) są, wybrane spośród wielu pomysłów, koncepcje wspólnych prac, które mają szansę być realizowane w ramach kontynuacji projektu Razem dla Pogranicza lub stać się samodzielnymi projektami. Wypracowane przez nas koncepcje projektów dotyczą „**Zielonych koncepcji energetycznych dla krajobrazów pokopalnianych**” czyli opracowania planu działań na rzecz wykorzystania krajobrazów powydobywczych (zwłaszcza obszarów górniczych węgla brunatnego) dla zrównoważonego produkowania energii ze źródeł odnawialnych oraz „**Od dymu i węgla do przyrody i wody – oś czasu górnictwa**” ukierunkowanego na zmianę negatywnego postrzegania górnictwa odkrywkowego na sąsiednich przestrzeniach Zgorzelec-Görlitz-Bogatynia-Zittau poprzez opracowanie studium planistycznego zagospodarowania i rozwoju obszarów eksploatacji węgla brunatnego na etapie działalności górniczej i po jej zakończeniu.

Ważnym elementem spotkań grupy roboczej okazały się wizyty studyjne, na tereny czynnej odkrywkowej eksploatacji węgla brunatnego oraz rekultywowane i zagospodarowywane obszary pokopalniane po stronie niemieckiej jak też do podziemnych kopalń miedzi KGHM Polska Miedź S.A. po stronie polskiej. Pierwsza, ze względu na zainteresowanie polskiej grupy procesami rekultywacji i zagospodarowania terenów pokopalnianych oraz procedurami

przygotowania złoża węgla brunatnego do rozpoczęcia wydobycia, druga z powodu zainteresowania KGHM Polska Miedź S.A. poszukiwaniem złóż rud miedzi w Saksonii. Wyjazdy te okazały się doskonałym sposobem na poznanie specyfiki działalności górniczej, wymiany doświadczeń między członkami grupy roboczej i nawiązania nowych kontaktów. Tym samym celom służą także staże pracowników administracji samorządowej w instytucjach sąsiada.

Praktycznym i namacalnym dowodem korzyści wynikających ze spotkań niemieckich i polskich partnerów w grupach roboczych w ramach projektu Razem dla Pogranicza stało się nawiązanie współpracy przez dolnośląskie (Geodeta Województwa) i saksońskie jednostki odpowiedzialne za prowadzenie regionalnych zasobów geodezyjnych i kartograficznych. Efektem już odbytych i planowanych spotkań będzie poprawa funkcjonalności regionalnych geoportali (stron internetowych umożliwiających dostęp do regionalnych danych przestrzennych i map) realizowana poprzez usunięcie tzw. „białych plam” dotyczących ciągłości danych po obu stronach granicy oraz plany przygotowania wersji geoportalu w języku sąsiada. Niewątpliwie przyczyni się to do rozwoju i zwiększenia popularności tych cennych źródeł informacji wśród mieszkańców, instytucji, przedsiębiorców i administracji obu regionów.

Pamięć o sąsiedzie i uwzględnienie jego potrzeb we własnej działalności jest bez wątpienia przykładem pozytywnych zmian jakie zaszły w postrzeganiu partnerskiego obszaru przez administracje i mieszkańców obu regionów w wyniku współpracy różnych środowisk w ramach Projektu.

autor: Jan Blachowski